

19 juli 2020

## GEWOGEN IN DE WEEGSCHAAL VAN GOD

Bijbellezing: Daniël 5

Daniël 5 is een van de prachtige geschiedenisverhalen in de Bijbel. Je ziet het helemaal voor je: een enorme zaal, of wat het ook was, met duizend feestgangers. Wat moet dat een kabaal zijn geweest: allemaal gepraat, veel gelach... veel drank (dat moet het alleen maar uitbundiger hebben gemaakt)... en dan opeens: plotseling akelig stil. Heel de zaal wordt stil... Misschien nog hier en daar een angstkreet. Men ziet namelijk een mysterieuze hand die op de muur schrijft, het lijkt wel geheimschrift... De koning, het middelpunt van het feest, die feestvierende, onbezorgde koning staat verlamd van schrik.

En dan verschijnt Daniël opeens op het toneel. Onverschrokken, als knecht van God. Daniël vertelt wat de boodschap is van de letters die deze hand op de muur heeft geschreven. Het is een teken aan de wand - zoals wij er een uitdrukking aan over hebben gehouden - een teken aan de wand, een waarschuwend teken: het Babylonische rijk zal instorten. Vanavond feest, maar morgen rouw en angst.

Een mooie, schilderachtige vertelling, maar als je dieper naar deze geschiedenis kijkt, dan is het natuurlijk een heel *aangrijpende* geschiedenis..., een heel alarmerende geschiedenis die je doet nadenken over onze wereld van nu, over God en ons, over de ernst van wat je met je leven doet. Ik wil proberen om die diepe grondtonen van dit geschiedenisverhaal naar voren te halen en te verbinden met uw en mijn leven.

Laten wij eerst naar Belsazar kijken, want daar begint de geschiedenis mee. Belsazar houdt een overdadig feest. Zo groots. Zo extravagant. Veel onderdanen. Veel wijn. Zijn vrouwen en bijvrouwen erbij. En als er al veel wijn geschonken is, besluit Belsazar om nog een goeie grap uit te halen. Al de gouden bekens en kannen, die zijn voorganger Nebukadnezar uit de tempel van Jeruzalem had geroofd, worden erbij gehaald om straks mee te toosten en nog meer wijn uit te drinken. Wat zouden de mensen gebulderd hebben en met elkaar grappen hebben gemaakt over die tempel, over die machteloze God, de God van Israël. Zij dronken en toosten op de goden van Babel. Belsazar voelde zich oppermachtig. Was zijn geweten door de wijn gewoon volledig bedwelmd? Was er voor hem niets meer heilig? Was alle ontzag verdwenen? Waarschijnlijk heeft dit feest plaatsgevonden op een moment dat het er helemaal niet zo goed voorstond met het rijk van Belsazar. Wij weten het niet allemaal precies. Sommigen menen dat de vijand al bij de stadsmuren stond opgesteld en dat Belsazar daarom in diezelfde nacht nog werd vermoord. toekomst was onzeker, maar daarom kon men beter nu het er flink van nemen. En wat er allemaal gebeurd was in het verleden - die grote ommekeer van Nebukadnezar (hfd 4) - of wat er allemaal stond te gebeuren, dat was van weinig invloed op het leven. Want het verleden was het verleden en de toekomst is nog toekomst. Laten wij dan vandaag het leven vieren.

Ik schrik ervan als ik Belsazar zo ziet staan. Zo overdadig, zo zonder grenzen... Niet geremd door enig gevoel van respect of heiligheid van zaken... Geen rekening houdend met wat er in het verleden gebeurd is... Niet bezig met de toekomst, maar helemaal in het nu... Maar als hij dan verlamd is van schrik, dan is hij werkelijk ook gelijk alles kwijt. Totale angst, niets meer om zich aan vast te houden (zie: vers 6)

En als hij dan een klein beetje is hersteld, dan is hij weer 'de koning': hij zal diegene belonen die het raadsel zal oplossen. Hij

heeft het weer allemaal in de hand met zijn geld een zijn beloningsstelsel. Terwijl hij helemaal niets in handen heeft...

Ik moet best wel veel aan onze wereld van nu denken, als ik zo naar Belsazar kijk. Ik wil niet alles van toen een op een op het nu plakken, maar het raakt wel aan elkaar. Bijvoorbeeld die overdaad en grenzeloosheid. Sky is the limit, zo zeggen wij dan in hedendaags Nederlands. Alles moet groter, beter, duurder, meer. Wij verleggen voortdurend onze grenzen, terwijl wij er regelmatig gewoon doodmoe van worden. Als je vanuit een werkvakantie in Afrika weer terugkeert naar Nederland, dan schrik je er even van. Dan word je misselijk als je al die volle schappen van de supermarkt ziet, of dan irriteer je je aan al de drukte en haast die wij hebben en die verkwisting van onze goederen, maar na een paar weken zit je er gewoon weer helemaal in. Overdaad. Grenzeloosheid. Steeds weer wat meer of wat anders.

Die overdaad en grenzeloosheid, daar moest ik aan denken toen ik over Belsazar las. Maar ook dat er voor Belsazar uiteindelijk geen gevoel van heiligheid meer was. Belsazar deelde niet in het ontzag van Nebukadnezar voor de God van Israël. De drank had waarschijnlijk dat gevoel van heiligheid en ontzag weggespoeld. Nu, dat is eigenlijk ook iets wat je in onze tijd ziet. Ik bedoel: er zijn bijzonder weinig dingen die meer heilig zijn, waar respect en voorzichtigheid voor gelden. De heiligheid van seksualiteit en intimiteit bestaat niet meer, het is iets wat vrij toegankelijk is, waar iedereen op zijn of haar wijze van moet kunnen genieten en wat ook gewoon openlijk gedeeld kan worden op tv of internet. ... De heiligheid van het menselijk lichaam bestaat ook niet meer: het lichaam wordt opgesierd met tatoeages, het lichaam is een middel om mee te genieten, het mag te allen tijde getoond worden - of het nu in de Linda is of op Youtube - en het lichaam kan verbrand worden als het leven eruit is. Besef van heiligheid is er vaak niet meer en taboes moeten worden doorbroken. Alles moet kunnen ... Nu, we moeten ook echt niet terug naar eeuwen geleden, maar ik probeer iets te schetsen van die cultuur van overdaad, van alles-

moet-kunnen, ik bepaal wat ik op dit moment wil, er zijn geen grenzen en niets is meer heilig.

En wat ik dan ook nog zo typerend vind is hoe Belsazar hierin staat. Belsazar houdt tot het einde toe de controle in handen: hij zal Daniël eer geven, als zijnde de meerdere van Daniël. Zelfs als hij van Daniël te horen krijgt dat zijn rijk in zal storten, dan bekleedt hij Daniël plechtig met een purperen mantel en een gouden ketting om zijn hals. Belsazar blijft onder alle omstandigheden de grote koning die alles regelt... Als ik om mij heen kijk, of ook als ik eerlijk naar mijzelf kijk: wat beelden wij ons vaak in dat wij overal

controle op hebben, dat wij alles zelf moeten kunnen regelen, beslissen. Wat houden wij vaak de schijn op van zelfcontrole, van het-wel-weten, maar - wees eens eerlijk - wat schuilt daar vaak ook een angst onder...

Belsazar: feestend en genietend gaat hij de dood in, zonder enige vorm van bezinning, omkeer en inkeer... Maar ondertussen: wat is hij machteloos en wat was hij ook intens bang.

Maar... Belsazar staat niet in het centrum van de aandacht in dit hoofdstuk, maar *die schrijvende hand*, dat teken aan de wand, Gods teken aan de wand: God Die het leven van Belsazar weegt en afweegt. Wij gaan daarom nu kijken naar God en de boodschap die God heeft voor Belsazar.

Rembrandt heeft het waarschijnlijk goed geïnterpreteerd door de letters op de wand als Aramese letters te schilderen. Aramees, de taal van de joden, kende men als Babyloniërs niet. Dat was voor hen als geheimschrift. Maar voor Daniël was Aramees zijn moedertaal. Daniël was dus geen slimme ontcijferaar, Daniël treedt op als *profeet* van God, een profeet die de woorden van God toepast op het leven van mensen.



Vier woorden stonden er op de muur geschreven. Die woorden waren munteenheden: 60 shekel – 1 shekel – een halve shekel. Maar deze woorden verwezen door hun klank ook weer naar andere woorden: *tellen, wegen, verbreken*. Daniël legt het zo uit: 'Koning Belsazar, toen God u aanstelde was uw rijk goud waard (mina/mene: 60 shekel) Maar God heeft uw dagen *geteld*. Uw tijd is ten einde. Belsazar, op dit moment is uw grootse rijk bijzonder sterk in waarde gedaald. Het is nog maar 1 shekel waard. U bent door God *gewogen* in Zijn weegschaal en uw macht is op Zijn weegschaal zo licht als één shekel. ... Koning Belsazar, uw macht, in de weegschaal van God slechts een shekel, zal ook nog eens in tweeën *breken* en overgaan op de Meden en de Perzen.

God heeft het leven van Belsazar gewogen. Gewogen... en te licht bevonden. Het is over en uit met Belsazar. En dat vind ik heel aangrijpend om zo te lezen. U en ik hoeven ons niet gelijk te meten of te wegen met Belsazar, maar het leven van ons mensen – ook van u en van mij - wordt dus gewogen in Gods weegschaal. ... Daniël spreekt hier over een weegschaal. Jezus gebruikt een ander beeld, het beeld van kaf en koren dat vaneen wordt gescheiden. Het boek Openbaring spreekt over boeken die worden geopend: het boek des levens en het kasboek waarin onze werken staan vermeld. Maar met al deze beelden wordt hetzelfde uitgedrukt: *mijn leven ligt op Gods weegschaal*. En als ik dat beeld op mij in laat werken..., word ik heel klein...

Misschien past zo'n laatste oordeel over ons leven niet meer in ons huidige wereldbeeld. Een hogere macht die ons leven oordeelt, dat is voor velen niet meer voor te stellen. En dat is ook geen aantrekkelijke voorstelling, als je als mens liever zelf de maat van alle dingen wilt zijn. In de kerk hebben wij het er ook niet zo heel vaak meer over Gods oordeel over ons leven. We zijn geneigd om over te stappen op thema's als 'liefde', 'vergeving', 'schuilen bij God'. We voelen ons vaak ook wat verlegen als niet-christenen aan ons kritische vragen stellen over hemel en hel. En toch... en toch verlangen wij mensen die allemaal een geweten hebben ingeschapen gekregen volgens mij allemaal naar een uiteindelijk oordeel. Wij hopen allemaal dat eens het kwaad zal worden veroordeeld en dat er eindelijk recht zal worden gedaan aan iedereen die door onrecht en verdrukking is geteisterd. Of zouden al die slachtoffers van onrecht en verdrukking door de Belsazars van alle eeuwen en alle plaatsen gewoon pechvogels zijn? Dat kan je toch niet geloven? Nee, God doet recht, zo klinkt het heel de Bijbel door. Hij zal rechtvaardig oordelen. Hij zal machtigen van de troon stoten, zingt Maria haar lofzang. Hij zal hoogmoedigen vernederen, zingen de psalmdichters (o.a. Psalm 75). God zal recht doen, roepen de profeten. Eindelijk recht! Het uiteindelijke oordeel. Belsazar is daar de voorbode van.

En daarom staat Daniël daar in de paleiszaal, waar de bekeraars uit de tempel van zijn God over de tafel uitgestrooid liggen, met de wijn nog druipend van de tafels. Daniël staat daar als een profeet in lijn met de profeet Jona in het heidense Nineve en kondigt het oordeel aan van God: Uw leven is in Gods ogen te licht bevonden. Al die rijkdom, die successen brengen geen gewicht in de schaal. Zij zijn als niets in Gods weegschaal.

Laten wij het beeld van die weegschaal niet helemaal gaan invullen. Het gaat er niet om dat wij zelf gewicht in de schaal kunnen leggen met onze goede daden. Het gaat er ook niet om dat wij precies een bepaald gewicht moeten zien te behalen om het eeuwige leven mogen te ontvangen. Niet teveel dit beeld gaan inkleuren, het gaat erom: *God neemt uw en mijn leven volkomen serieus*. Het gaat erom hoe ik vanuit die liefde van God, die redding van Christus en de kracht van de Geest heb geleefd. Dat ik God verheerlijkt met mijn leven! Natuurlijk: ik kom in dit leven helaas waarschijnlijk niet van mijn nare karaktereigenschappen af. Ik zal steeds die duisternis van het kwaad ook in mijn eigen leven blijven tegenkomen. Ik blijf wat dat betreft altijd ondergewicht houden op de weegschaal van God. Maar *neem ik mijn verantwoordelijkheid in mijn leven? Is mijn leven gericht op de eer van God? Of geef ik mij zoals Belsazar over aan het genieten, de verleiding van roem en rijkdom...*, de bedwelming van mijn eigen ik..., de waan van de dag en zal ik te licht worden bevonden? U hebt zich verheven

tegen de God van de hemel, zo zegt Daniël. Belsazars' ego was te groot geworden: alles zag en beleefde hij vanuit het eigen ik... grenzeloos verslaafd aan zichzelf... niets was meer heilig dan alleen zijn ik... Maar zijn ik werd uitgegoten, zoals die omgestoten beker wijn.

Ik word door deze geschiedenis weer tot het besef gedrongen van de ernst van hoe ik mijn leven leef. Want ook uw en mijn dagen zijn geteld. U en ik zijn een keer uitgeteld. Hoe leef ik mijn levensdagen ten opzichte van Hem in Wiens hand – zoals Daniël het zo mooi omschrijft – mijn levensadem is en Die mijn levensweg toebehoort? Is elke ademhaling van mij een loflied op mijn Schepper en elke stap op mijn weg een stap met God?

Daniël is vol van ernst, maar... dat viel mij op in deze woorden... hij spreekt wel vanuit de verbinding. God is niet een kille Rechter. God is Degene (vers 23) Die ons de levensadem heeft geschonken, zegt Daniël, God is Degene Die onze levensweg in handen heeft. Hij is de God Die aan het Begin van ons leven staat, de Schepper Die ons de adem heeft gegund.. en Die niets liever wil dan de weg samen met ons gaan. In deze woorden van Daniël hoor ik dus niet alleen oordeel en veroordeling... maar proef ik ook bewogenheid van God... Goddelijke bewogenheid die op zijn mooist te zien is in Christus. In Christus zien wij deze God in het hart: God Die zo intens op ons betrokken is dat Hij ons niet in het onrecht ten onder wilde laten gaan, maar een nieuw begin met ons mensen wilde maken. God Die in Christus onder al ons onrecht Zelf ten onder is gegaan. God Die ons de adem heeft geschonken – zoals Daniël het verwoordt – en Die ons weer wil laten *opademen*, een nieuw leven schenken in Christus. In Hem is het Koninkrijk van God en Zijn gerechtigheid verschenen. God spreekt nooit zomaar het oordeel uit. God spreekt vanuit de verbinding die Hij met ons wil hebben. En daarom is er altijd een weg terug. Nebukadnezar is daar een prachtig voorbeeld van, van die weg terug (hoofdstuk 4). Maar helaas, zijn opvolger Belsazar heeft daar geen voorbeeld aangenomen. Hij kiest ervoor om zichzelf niet te vernederen, niet te veranderen, maar zich aan zijn eigen goden vast te houden en de eer aan zichzelf te houden... met als gevolg de dood.

Hoe anders is Daniel. Daar staat hij te midden van 1000 mensen die teveel op hebben, te midden van al die bekeraars uit de tempel van zijn God Die als afval op de tafels en op de grond liggen. Daniël getuigt. Als profeet geeft hij Gods boodschap door. Wat een mooi voorbeeld voor de kerk. Om zo in de wereld te staan, hoe bizar die wereld soms ook kan zijn.

De wereld zit eigenlijk niet op onze profetische woorden te wachten. Daniel werd er namelijk pas op het allerlaatst bijgehaald, toen alle andere opties niet afdoende bleken. En de koning deed trouwens ook nog alsof hij de regie had, Daniël was nog steeds een ondergeschikte zo liet de koning merken. Wat een schertsvertoning! Maar Daniël was trouw aan God tussen al die feestende en tegelijkertijd bange mensen. Op het moment dat hem verantwoording werd gevraagd, sprak Daniel woorden van God. Hij hoefde daarvoor geen ingewikkelde geheimtaal door te geven. Nee, gewoon de woorden van God te vertalen naar de situatie van nu. Dat is onze taak als kerk. Verantwoording afleggen van ons geloof, als ons de gelegenheid wordt geboden.

Daniël vertelde over God. God Die ons rekenschap vraagt. Want God is niet tevreden met hoe het nu met ons en met de wereld is. Daniël vertelt niet over een lieve God Die ons een aai over de bol geeft. Nee, er zal een oordeel komen. Een alomvattend oordeel, zo groots en zo definitief. Daar is deze wereld naartoe op weg. Maar... het oordeel is het oordeel van een door-en-door betrokken God. Het oordeel – zo lezen wij eeuwen later na Daniël in het Nieuwe Testament – zal worden voltrokken door de Rechter Die onze Redder is. Jezus Christus, de allerhoogste HEER. Hij Die Zelf ons oordeel heeft gedragen. In Zijn oordeel klinkt Zijn liefde door.

Laten wij daarom, zoals Daniël, God met ons leven verheerlijken.